

Afdeling	: R&E - Algemeen	Raadsvoorstel: DJ-2834949
Naam opsteller voorstel	: Sven Maas (0495-575659)	Zaaknummer: 2834947
Portefeuillehouder	: dr. T.J.J. (Thomas) van Gemert	Publicatie: Openbaar

Onderwerp

Soorten Management Plan (SMP)

Voorstel

1. Een budget van € 850.000,- beschikbaar te stellen voor het opstellen van een pre-SMP en SMP.
2. Beschikbare subsidies van rijk en provincie van € 200.000,- in te zetten voor het Soorten Management Plan.
3. Het benodigde bedrag na aftrek van beschikbare subsidies van € 650.000,- bedrag te dekken uit de algemene reserve.

Inleiding

De gemeente Weert staat voor een grote opgave met betrekking tot de energietransitie en de verduurzaming van haar bebouwd gebied. Veel van het bestaande vastgoed (vooral woningen, maar ook bedrijven en maatschappelijke gebouwen) in onze gemeente wordt gerenoveerd, geïsoleerd of herontwikkeld. Deze ontwikkelingen hebben een mogelijk negatief effect op beschermde gebouwfankelijke diersoorten die hun verblijfplaatsen verliezen. Beschermde diersoorten staan hierdoor mogelijk op gespannen voet met verduurzaming. Die situatie moeten we daarom in beeld brengen.

Naar aanleiding van een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (RvS) in 2022 gelden er strenge voorwaarden om te voldoen aan de Omgevingswet bij het isoleren van gebouwen. Er moet uitgesloten kunnen worden dat er beschermde dieren verblijven in de gebouwen. Dat kan per gebouw onderzocht worden, waarbij de meestal private initiatiefnemer verantwoordelijk is. Een beter en gemeentedeekkend alternatief is het Soortenmanagementplan (SMP). In een SMP wordt een groter gebied bekeken waar welke beschermde diersoorten voorkomen, hoe groot populaties zijn en waar nest- en verblijfplaatsen zich bevinden. Op basis daarvan wordt een plan opgesteld om het verdwijnen van nest- en verblijfplaatsen en het verstoren van dieren te compenseren of te mitigeren en het leefgebied te verbeteren. Hiermee wordt het mogelijk om woningen te verduurzamen zonder dat daar aanvullend onderzoek voor nodig is en de zorgplicht vanuit de Omgevingswet wordt gewaarborgd.

Het opstellen van een SMP kost tijd. Voorafgaand aan het opstellen van het SMP voor de gemeente en de verlening van de gebiedsvergunning door de provincie als bevoegd gezag, kunnen provincies een tijdelijke gebiedsvergunning verlenen als er volgens een specifieke aanpak wordt gewerkt. Dit heet de pre-SMP aanpak. Met het pre-SMP wordt de isolatie van woningen in die gemeente onder voorwaarden direct legaal.

Met een SMP aanpak werken we kortom op een gestructureerde, innovatieve en toekomstgerichte wijze aan het behalen van onze doelen ten aanzien van energie- en kostenbesparing, biodiversiteit en helpen we projecten en programma's versnellen.

Relatie tot de strategische visie

Het uitvoeren van het SMP sluit aan bij drie van de vijf kernwaarden uit de strategische visie.

- Goed wonen voor elke doelgroep: dit geldt voor goed geïsoleerde bestaande woningen en voldoende en passende bestaande en nieuwe woningen;
- Natuurlijke en landschappelijke kwaliteit: kwaliteit en biodiversiteit in de woonomgeving wordt met een SMP geborgd;
- Duurzaam en innovatief ondernemen en leven: het uitvoeren van een SMP én de vervolgstappen ten aanzien van isoleren en de biodiversiteit in stand houden, dragen bij aan energieneutraal ondernemen en duurzaam leven.

Effect

Primair doel is het verduurzamen van de gebouwde omgeving waarbij gebouwbewonende soorten worden beschermd en de zorgplichten vanuit de Omgevingswet worden gewaarborgd. Daarnaast draagt het bij aan een soortenrijk (flora en fauna) Weert en een leefomgeving die biodivers en klimaatadaptief is.

Doel(en)

- Het verkrijgen van een gebiedsgerichte ontheffing voor een periode van 10 jaar;
- Vooruitlopend op het SMP; het verkrijgen van een gebiedsgerichte ontheffing pre-SMP waarmee gefaseerd gestart kan worden met het verduurzamen van gebouwen;
- Het ontzorgen van inwoners bij het isoleren van hun woning;
- Het verkrijgen van inzicht in de populaties van beschermde diersoorten en mogelijkheden voor bescherming.

Argumenten

1.1 Met een (pre) SMP kunnen we de bestaande woningvoorraad op grote schaal verduurzamen en zorgen we ervoor dat er geen extra (financiële) drempel is voor particuliere woningeigenaren

Zonder SMP mag in de gemeente onder voorwaarden maximaal 6% van de woningvoorraad geïsoleerd worden. De provincie houdt hier toezicht op. Met een SMP kunnen we (uiteindelijk) alle woningen die daarvoor geschikt zijn isoleren, maar ook andere maatregelen om te verduurzamen worden ermee mogelijk gemaakt. Daarmee kunnen we de grote stappen zetten die we willen en moeten zetten op gebied van verduurzaming en besparing (van energie, CO2 en geld). Zonder SMP moeten woningeigenaren zelf voor de eigen woning ecologisch onderzoek uitvoeren. De kosten voor het aanvragen van een vergunning en het aanbrengen van compenserende maatregelen zijn aanzienlijk voor een particuliere woningeigenaar. Het werpt daarmee een extra financiële drempel op om te verduurzamen. Met het opstellen van een (pre) SMP wordt deze drempel weggenomen en hoeft er hierdoor geen vertraging te ontstaan in de verduurzaming van woningen. Met het SMP, in combinatie met de uitvoering van onze isolatieactiviteiten, kunnen doelgroepen met een smallere beurs en doelgroepen die maximaal ontzorgt willen worden sneller energie en geld besparen.

1.2 Het opstellen van een (pre) SMP kan de opgaven van de woningbouw, economische en maatschappelijk vastgoed versnellen

Naast de bestaande voorraad, helpen we de nieuwbouwopgave. Met een SMP krijgen we voor heel de gemeente de situatie van de onderzochte diersoorten in beeld. Dit versnelt projecten die dit deel van een natuuronderzoek niet meer hoeven te doen. Dit geldt voor bestaande en nieuwe projecten, binnen de woningbouwversnelling en andere programma's zoals bedrijven alsook voor het maatschappelijk vastgoed waarvan een deel in ons eigendom is en waarvoor verduurzamingsplannen worden opgesteld.

1.3 Met het opstellen van een (pre) SMP krijgen we de biodiversiteit in beeld en de mogelijkheden om deze te beschermen en versterken

Object-gebonden onderzoeken vanuit projecten zijn vaak incompleet van aard omdat soorten zich verplaatsen en van grotere gebieden gebruik maken. Een SMP strekt zich uit

over een groter gebied, waardoor een beter beeld wordt verkregen van de situatie en daaropvolgend van de mogelijkheden om de biodiversiteit te versterken. Een SMP kan daarmee een grotere positieve impact op de biodiversiteit hebben dan aparte object-gebonden onderzoeken. Uitgangspunt is om de inventarisatie van vleermuizen gemeentebreed met behulp van sensoren en gebiedsdekkend uit te voeren om uniforme data te verzamelen.

1.4 Hiermee houden we ons aan de wettelijke verplichtingen in het kader van de Omgevingswet zonder particuliere woningeigenaren hiermee te belasten

Met behulp van het pre-SMP en SMP kan een (tijdelijke) gebiedsgerichte vergunning aangevraagd worden. Met deze gebiedsgerichte vergunning en uitvoering van het plan voor compenserende maatregelen wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen zonder dat woningeigenaren hier individueel mee worden belast.

1.5 Door dit budget in een keer beschikbaar te stellen kan de aanbesteding voor het opstellen van het (pre) SMP in één keer worden uitgevoerd

Er zijn gemeenten die het (pre) SMP in delen uitvoeren. Wij hebben de sterke voorkeur om het SMP in één keer uit te voeren. Dat zorgt voor tijdswinst en voorkomt dat er meerdere aanbestedingsprocedures met als uitkomst mogelijk meerdere adviesbureaus ontstaat. Door de opdracht in één keer aan te besteden kan de opdracht efficiënter en effectiever worden uitgevoerd. Ook omdat vrijwel alle gemeenten in Nederland een SMP gaan uitvoeren en de capaciteit bij de ecologische adviesbureaus beperkt is. Door zo spoedig mogelijk aan te besteden, lopen de verduurzaming en andere projecten geen verdere vertraging op.

1.6 Het opstellen van het (pre)SMP vraagt specialistische kennis

Het uitvoeren van het ecologisch onderzoek is een arbeidsintensief proces en vraagt specifieke kennis. Hierdoor is de inzet van een ecologisch-adviesbureau noodzakelijk.

2.1 Maximaal benutten van beschikbare middelen

Met name in de energietransitie zijn er veel subsidies beschikbaar. Deze benutten we maximaal. Op dit moment is een bedrag van € 200.000,- aan subsidie zeker. Mogelijk komen hier nog aanvullende mogelijkheden. Deze situatie volgen we nauwlettend.

3.1 Het is nodig de algemene reserve aan het spreken

Het uitvoeren van het SMP is kostbaar en biedt toegevoegde waarde op vele onderwerpen. Er is geen rekening gehouden binnen bestaande budgetten met het uitvoeren van een SMP. Daarom wordt voorgesteld om voor het SMP de algemene reserve aan te spreken.

Eerder is bij het vaststellen van de begroting 2024 besloten om de prioriteit 'Soortenmanagementplan' vetgedrukt te maken. Vanwege veranderende wet- en regelgeving en onduidelijkheid over de te verkrijgen subsidie is het SMP in 2024 niet uitgewerkt en uitgevoerd.

Kantttekeningen en risico's

1.1 Zonder (pre) SMP kunnen we geen grote stappen in de verduurzaming maken

Zonder SMP mogen we de komende jaren maximaal 6% van onze woningen volledig isoleren. We zullen inwoners dan niet kunnen helpen en er zal (onbedoeld) "illegaal" geïsoleerd gaan worden, beschermde dieren zullen gedood worden bij de woningen waar geïsoleerd wordt en andere projecten zullen vertragen.

1.2 Het opstellen van een (pre) SMP is kostbaar

De kosten om een SMP op te stellen zijn behoorlijk. Zonder SMP kunnen we echter maar op beperkte schaal onze gebouwde omgeving verduurzamen. Daarbij komen veel aanvullende voordelen ten aanzien van de biodiversiteit, het wegnemen van barrières voor specifieke (sociale) doelgroepen en versnelling van woningbouw- en economische ontwikkeling.

1.3 De financiële afweging wordt niet binnen de reguliere procedure voor het opstellen van de begroting gemaakt

Idealiter worden dergelijke uitgaven meegenomen bij het reguliere proces voor opstelling van de begroting zodat de raad in zijn totaliteit een afweging kan maken. Bij het vaststellen van de begroting 2024 is onder andere besloten om de prioriteit 'Soortenmanagementplan' vetgedrukt te maken. Vanwege regelmatig veranderende wet- en regelgeving, alsmede onduidelijkheid over de te verkrijgen subsidie is het SMP in 2024 niet uitgewerkt en uitgevoerd. De capaciteit bij de ecologische adviesbureaus die het onderzoek moeten uitvoeren is beperkt. Tegelijk willen inwoners, bedrijven en andere organisaties graag stappen zetten in de verduurzaming. Daarom achten wij het van belang zo spoedig als mogelijk aan te besteden, omdat we anders achteraan in de rij aansluiten. Dit maakt het niet wenselijk te wachten tot de behandeling van de begroting 2026, waardoor we dit voorstel nu separaat aan de raad voorleggen.

1.4 Het opstellen van een (pre) SMP is geen verplichting voor gemeenten

Er geldt geen wettelijke verplichting voor gemeenten om een (pre) SMP op te stellen. Als een gemeente dit niet doet, dan blijft de verantwoordelijkheid bij de initiatiefnemer liggen. De verwachting is dat initiatiefnemers niet op de hoogte zijn van de onderzoeksverplichting en bij verduurzaming of renovatie hierdoor verrast worden en onbedoeld in overtreding zijn. Of dat vanwege de wetgeving niet tot verduurzamen overgegaan wordt. Dit zal impact hebben op de biodiversiteit en de verduurzaming van woningen. Vanwege het belang van verduurzaming van particuliere woningen en bedrijven en de wens om deze last niet bij inwoners neer te leggen, is het wat ons betreft noodzakelijk om als gemeente een (pre) SMP op te stellen. Hoewel het geen wettelijke verplichting is, zullen we zonder SMP onze doelstellingen ten aanzien van verduurzamen niet halen en zal de biodiversiteit verslechteren.

1.5 Er is nog onduidelijkheid over particuliere woningen in het buitengebied.

De ontheffing pre-SMP/SMP geldt vooralsnog alleen voor de woningen binnen de onderzochte woonkernen die worden meegenomen in het pre-SMP/SMP. Er wordt landelijk wel gezocht naar een oplossing voor de woningen in het buitengebied. Wij volgen deze ontwikkeling.

2.1 Mogelijk kan een groter deel van de kosten gedekt worden uit subsidies en is uiteindelijk minder budget nodig

Er zijn al diverse middelen beschikbaar die gebruikt kunnen worden voor de dekking van de kosten van het pre-SMP/SMP, de compenserende maatregelen en het opstellen van het soortenmanagementplan. Dit betreft subsidies vanuit het Rijk en provincie. Op dit moment is een bedrag van € 200.000,- aan subsidie zeker. Mogelijk komen hier nog aanvullende mogelijkheden. Daar hebben we op dit moment nog geen duidelijk beeld van. We zullen de situatie nauwlettend blijven volgen. Om geen vertraging op te lopen in de uitvoering van het SMP en de verduurzaming, kiezen we er voor de raad voor te stellen om het volledige benodigde budget nu beschikbaar te stellen. In de planning & control cyclus zullen wij uw raad informeren over de stand van zaken met betrekking tot de subsidies.

Financiële gevolgen

De kosten voor het (pre) SMP en het uitvoeren van de compenserende maatregelen samen worden geraamd op € 850.000. Omdat het zeker is dat er circa € 200.000,- subsidie beschikbaar komt, is er nog € 650.000,- nodig. Met dit voorstel vragen wij uw raad budget uit de Algemene Reserve beschikbaar te stellen voor het opstellen van het SMP. Eventuele aanvullende subsidies kunnen in mindering worden gebracht op de benodigde middelen uit de Algemene Reserve.

Participatie

Niet van toepassing.

Communicatie

We informeren de raad na oplevering van het onderzoek. Externe communicatie is op dit moment niet aan de orde.

Planning

Na besluitvorming wordt het opstellen van het plan via een aanbesteding belegd bij een ecologisch adviesbureau. Het uitvoeren van het veldwerk kan naar schatting Q3 2025 uitgevoerd worden. Het verkrijgen van de vergunning is naar schatting Q3 2026.

Tegelijkertijd wordt in overleg met de provincie gestart met het opstellen van een pre-SMP. De pre-SMP vergunning verplicht gemeente om vooruitlopend op het ecologisch onderzoek alvast alternatieve verblijfplaatsen te plaatsen. De planning en aanpak dienen nader uitgewerkt te worden met een ecologisch adviesbureau en in overleg met de provincie.

Op het moment van het gereedkomen van het SMP komt er in beeld welke soorten voorkomen in welke gebieden en welke mogelijkheden er zijn om de soorten te beschermen. De keuzes daarover, de impact op zowel verduurzaming als biodiversiteit en de activiteiten die hiervoor nodig zijn, kunnen op dat moment in beeld worden gebracht.

Evaluatie

Niet van toepassing.

Bijlage(n)

Bijbehorend ontwerpraadsbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Burgemeester en wethouders van Weert,

secretaris,	de burgemeester,
A.M.A. Vrijenhoek	mr. R.J.H. Vlecken

Nummer raadsvoorstel: DJ-2834949

Advies raadscommissie

Dit wordt gevuld door de griffie na de behandeling in de raadscommissie.

RAADSBSLUIT

De raad van de gemeente Weert,

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 8 april 2025.

besluit:

1. Een budget van € 850.000,- beschikbaar te stellen voor het opstellen van een pre-SMP en SMP.
2. Beschikbare subsidies van rijk en provincie van € 200.000,- in te zetten voor het Soorten Management Plan.
3. Het benodigde bedrag na aftrek van beschikbare subsidies van € 650.000,- bedrag te dekken uit de algemene reserve.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 21 mei 2025.

De griffier,	De voorzitter,
mr. M.H.R.M. Wolfs-Corten	mr. R.J.H. Vlecken